

Justitia et Pax is solidair met het volk van West Papoea

West Papoea, het vroegere Nederlands Nieuw Guinea, heeft een speciale plek in ons Nederlandse hart. Veel Nederlandse religieuzen, mannen en vrouwen, hebben er lang gezeten, maar die tijd is nu voorbij. De Franciscanen zijn nog wel sterk aanwezig in Jayapura en de paters van de Heilige Harten kozen Merauke in het Zuiden als hun domein, maar het zijn nu vooral Indonesiërs die de kerk in West Papua dragen. Toch zijn de sterke banden tussen de kerken in Nederland en West Papoea gebleven, mede doordat de franciscaan Theo van de Broek heel lang de link tussen beide landen heeft gelegd. Hij benaderde Justitia et Pax in 2001 met de vraag om internationale solidariteit voor de strijd van het Papoea-volk om respect en een menswaardig bestaan. Zr Henriëtte van Luytelaar, die de KNR in Justitia et Pax vertegenwoordigt, schrijft over de inzet van de Nederlandse Commissie Justitia et Pax voor de Papoeaas.

Religieuze leiders in West Papoea – zowel moslim, boeddhist, hindoe, protestant en katholiek - begonnen in 2001 met een programma dat zij Papua Tanah Damai, Papoea Land van Vrede, noemden. Het is een vreedzaam, geweldloos protest tegen de Indonesische onderdrukking van de Papoeaas en een opkomen voor de rechten van het volk van Papoea. Vrede is niet simpelweg het afwezig zijn van geweld, maar omvat voor hen een complex van waarden, zoals bijvoorbeeld harmonie, veiligheid, gerechtigheid en waarheid over het verleden, zelfbeschikking, solidariteit en respect voor de eigen identiteit. Sleutelwoord is dialoog. In de eerste plaats dialoog tussen Papoeaas onderling. Tussen hen heerst grote verdeeldheid. Die moet eerst overwonnen worden voordat de Papoeaas met één stem richting overheid kunnen spreken. Slechts een eensgezinde Papoea-bevolking zal succesvol voor haar belangen kunnen opkomen. In de tweede plaats gaat het juist om deze dialoog met de overheid. Die is nu geheel afwezig, er wordt over de Papoeaas beslist, hun wensen worden niet serieus genomen. De religieuze leiders pleiten bovendien voor de invoering en een juiste implementatie van de ‘Speciale Autonomie’-wetgeving zoals deze door de Indonesische overheid voor Papoea is vastgesteld. De katholieke kerk in Papoea heeft in alle vijf de bisdommen een eigen diocesane Justitia et Pax-commissie. Zij inventariseren mensenrechtenschendingen van militairen tegen de bevolking, protesteren bij de autoriteiten en staan de slachtoffers bij in processen. Papoeaas die uit hun dorpen verdreven zijn geven ze eten en medicijnen. Ook in Djakarta zijn zij geregeld te vinden om daar te lobbyen voor rechten van Papoeaas.

Justitia et Pax, CMC en Cordaid ondersteunen deze activiteiten van de kerken in Papoea. In 2003 hebben zij daartoe een internationaal ‘Faith-based Netwerk rond West Papoea’ (WPN) opgezet. Justitia et Pax voert het secretariaat hiervan. Dat netwerk heeft lidorganisaties uit Engeland, Duitsland, Nederland en Zwitserland (Genève) en banden met organisaties in de VS, Canada, Australië en Nieuw Zeeland. Doelstelling is om het vredeswerk van de religieuze leiders in Papoea en van de Justitia et Pax-Commissies daar op het internationale diplomatieke vlak te versterken. Dat betekent dus met name lobby bij de Verenigde Naties in Genève en bij de Europese Unie in Brussel. En vanwege de speciale banden en de belangen die Nederland met Indonesië heeft, richt het WPN zich ook veel op Haagse ambtenaren en politici.

Eind maart 2007 was op uitnodiging van het WPN een delegatie van religieuze en politieke leiders uit Papoea in Europa op bezoek. De gasten waren Agus Alua, voorzitter van de Papoea Volksraad, Corinus Berotabui, voorzitter van de protestante synode (GKI) en zijn secretaris Hiskia Rollo en Domingas Nari, werkzaam bij Justitia et Pax in Jayapura op het terrein van vrouwenrechten. Het programma dat Justitia et Pax organiseerde, illustreert goed wat de rol van dit Europese steunplatform is. De gasten voerden eerst lobbygesprekken in Berlijn.

Immers, Duitsland is belangrijk omdat dat land in de eerste helft van 2007 voorzitter van de Europese Unie is. Daarna volgde een conferentie over de Speciale Autonomie-wetgeving in Konigswinter (bij Bonn) en vervolgens organiseerde Justitia et Pax een lobbyprogramma van drie dagen in Brussel en Den Haag. In Brussel voerden de Papoeaas gesprekken op het 'ministerie van Buitenlandse Zaken' van de Europese Commissie en op het mensenrechtenbureau van de Europese Raad. In Nederland ging de delegatie naar het ministerie van Buitenlandse Zaken en voerde zij gesprekken met drie politici. Justitia et Pax opent de deuren, de Papoeaas doen zelf hun verhaal. Zo werkt de 'Justitia et Pax – methode'. De boodschap van de Papoeaas was tweeledig. In de eerste plaats: de 'Speciale Autonomie-wetgeving' werkt niet. In theorie zouden de Papoeaas meer te zeggen moeten krijgen over hun eigen bestuur en met de extra gelden ook het land moeten kunnen ontwikkelen, maar in de praktijk komt daar niets van terecht. De uitvoering van de wet wordt bewust getraineed door Djakarta. Bovendien blijft te veel geld aan de strijkstok hangen of wordt besteed aan grote infrastructurele projecten, waar de inheemse Papoeabevolking niets aan heeft. Zij blijven even arm en gemarginaliseerd in de eigen samenleving. En ten tweede: de veiligheid in hun eigen land is afwezig. Leger en politie zijn overal, mensen worden willekeurig opgepakt, gemarteld en geregeld vallen er ook doden. De angst regeert. Boodschap aan de Europese Unie was dan ook: voer bij de Indonesische overheid de druk op om de Speciale Autonomie wetgeving zo uit te voeren als hij bedoeld is en protesteer met kracht als er grootschalige mensenrechtenschendingen plaatsvinden.

Een lange adem is nodig, de Indonesische overheid is vooralsnog doof voor de wensen en de kritiek van de Papoeaas, Westerse landen hebben te veel economische belangen in Indonesië om erg hoog van de toren te blazen. Heel voorzichtig wordt door hen de mensenrechtensituatie in Papoea met de Indonesische overheid besproken. Justitia et Pax zal steeds tijdige en relevante informatie verschaffen en landen blijven stimuleren om hun voorzichtigheid te laten varen.

Zr Henriette van Luytelaar